

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

BESLUT

2008-03-27

1 (2)
511-6832-08

Tillägg till skötselplanen för Årnäsuddens naturreservat i Varbergs kommun, Hallands län.

Beslut

Länsstyrelsen i Hallands län beslutar med stöd av 3 § förordning om områdesskydd (SFS 1998:1252) att göra nedanstående tillägg till skötselplanen från den 27 februari 1980 dnr 11.131-2755-77 för naturreservatet Årnäsudden.

Den allmänna målsättningen för området skötsel ska innefatta att det inom området ständigt finns ljung i olika utvecklingsstadier. Ljungen i reservatet ska föryngras genom bränning.

Bakgrund

Länsstyrelsen fattade i juni 1968 beslut om att Årnäsuddens naturreservat skulle bildas och 1980 upprättades en skötselplan för reservatet. Syftet med reservatet är att vårda det så att dess karaktär av öppen kusthed bibehålls. I skötselplanen är målsättningen att områdets värden ska bevaras genom bete och röjningar.

Naturvårdsverket är ägare till fastigheten, Årnäs 16:1, som omfattar hela reservatet.

Länsstyrelsens bedömning

För att uppnå syftet med reservatet, en öppen kusthed, räcker det inte att beta och röja i området. Bränning är en viktig metod för att sköta ljunghedar. Ljung förvedas efterhand som den åldras och behöver brännas för att föryngras. Efter bränning har gräs och örter möjlighet att etablera sig innan ljungen återigen växer sig grov och osmaklig för de betande djuren. Bränning är ett ålderdomligt sätt att sköta hedmarker så att djuren får tillgång till foder. Genom att bränna olika delar av området olika år uppnås målet att ha olika successioner av ljung. Flera arter är beroende av den störning som bränningen utgör.

Naturvårdsverket, vilka är fastighetsägare, är positiva till naturvårdsbränningar för att bevara ljunghedars värden.

Länsstyrelsen, som är förvaltare av reservatet, ska ansvara för att bränningen genomförs.

Postadress	Besöksadress	E-post	Telefon
301 86 HALMSTAD	Slottsgatan 2	länsstyrelsen@n.lst.se	035 - 13 20 00

Kontakta i detta ärende: Jeanette Hansson 035-13 22 51 jeanette.hansson@n.lst.se

Beslut i detta ärende har fattats av Per-Magnus Åhrén, enhetschef för naturvård och miljöövervakning. I den slutliga handläggningen deltog biolog Ingegerd Svensson, jurist Ulf Ståhl och reservatsförvaltare Jeanette Hansson, föredragande.

Per-Magnus Åhrén

Jeanette Hansson

Bilaga:

- Karta över reservatet

Kopia

- Naturvårdsverket
- Varbergs kommun

LÄNSSTYRELSEN

Hallands län
Planeringsavdelningen

BESLUT

1980-02-27

11.131-2755-77

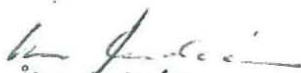
Domänverket
Halmstads revir
Skolgatan 16
302 32 HALMSTAD

Fastställelse av skötselplan för Årnäsuddens naturreservat
i Varbergs kommun

./. Länsstyrelsen fastställer härmed jämlikt bestämmelserna i
9 § naturvårdsförordningen (SFS 1976:484) bifogad skötsel-
plan för Årnäsuddens naturreservat.

./. Besvärshänvisning, jordbruksdepartementet, enligt bilaga.

I handläggningen av detta ärende har deltagit förste läns-
assessor Åke Andrén, beslutande, byrådirektör Ove Olsson,
föredragande och byråinspektör Staffan Bengtsson.

Åke Andrén

Ove Olsson

Kopia + skötselplan
Statens naturvårdsverk 2 ex
Naturvårdsenheten 2 ex
Dossier
Akten
Varbergs kommun

Bestyrkes

ms/

SKÖTSELPLAN FÖR
ÅRNÄSUDDENS NATURRESERVAT

Förvaltare: Donänverket, Marks revir

Upprättad av
Kristen Larsson
1977

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Allmän beskrivning samt målsättning för naturreservatets skötsel jämte föreskrifter

- 1.1 Data
- 1.2 Historik
- 1.3 Naturförhållanden
- 1.4 Kommunikationer
- 1.5 Serviceanordningar
- 1.6 Föreskrifter

2 Dispositions- och skötselplan för mark och vatten

- 2.1 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård
- 2.2 Principer för disposition av mark och vatten samt åtgärder av allmän karaktär
 - 2.2.1 Hävd av kulturlandskapet
 - 2.2.2 Jakt och viltvård
 - 2.2.3 Fiske
 - 2.2.4 Disposition och skötsel av byggnader
 - 2.2.5 Tillsyn
 - 2.2.6 Renhållning
- 2.3 Detaljbekrivning och detaljåtgärder

3 Plan för anläggning, disposition och skötsel av anordningar för rekreation och friluftsliv

- 3.1 Allmänt
- 3.2 Friluftsanordningar
- 3.3 Information

- Bilaga 1 Karta över skötselområden
- Bilaga 2 Karta över friluftsanordningar
- Bilaga 3a Beskrivning över fornlämningar på Årnäshalvön
- Bilaga 3b Karta över fornlämningar på Årnäshalvön
- Bilaga 4 Ekonomisk flerårsplan

1 Allmän beskrivning samt målsättning för reservatets skötsel jämte föreskrifter

1.1 Data

Naturreservatets benämning: Årnäsuddens naturreservat
 Avsatt: 1968-06-19
 Areal: ca 65 ha
 Socken: Ås
 Topografiskt kartblad: 5B Varberg NO
 Ekonomiskt kartblad: 5B Varberg 9 f Sönnre Horten
 Läge: ca 10 km N Varbergs stad
 Ägare: Staten, Naturvårdsfonden
 Förvaltare: Domänverket, Marks revir, Borås tel 033/11 29 60
 Inköpt: 1970
 Fastigheter: Duveslätt 1:2, 2:6, 1:3, 2:4, 2:7, 2:8 och 2:3
 Syfte med avsättningen: Att bevara ett område som är "genom sin karga karaktär och sitt mycket starkt utsatta läge en utomordentligt vacker typ för den extremt exponerade västerhavsstranden". Området bör "särskilt skyddas och vär-
 das på grund av sin skönhet och betydelse för kännedomen om landets natur och emedan området är av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv".
 Övriga uppgifter: Det antecknas att några ut-
 för reservatet belägna äar in-
 köpts av staten för naturvårds-
 ändamål. Knarrskär ägs av sta-
 ten till 100 %, de övriga till
 37 %.

1.2 Historik

Följande historiska uppgifter har lämnats av f d lantbrukare Evert Karlsson, Duveslätt, vars släkt bedrivit jordbruk på Årnäsudden åtminstone sedan dansktiden.

Inom Årnäsuddens naturreservat finns ett flertal fornlämningar, huvudsakligen härrörande från bronsåldern, 1500-500 f Kr (se bilaga 3).

Reservatet hyser även två sjömansgravar från 1800-talets förra hälft, då enligt svensk lag och tradition offer för sjökatastrofer begravdes på den plats där den döde flutit i land.

Den s k holländaregraven är belägen vid viken i södra delen av Grässkär. Graven bestod ursprungligen av två resta stenar men år 1914, under beredskapen, byggde utposterade värnpliktiga en mindre stuga i viken. Härvid fick gravens båda stenar ingå i den grund, som fortfarande finns kvar. Bredvid denna stuga byggdes senare ytterligare en av ortsbefolkningen. Båda är nu borta.

Den andra sjömansgraven finns i västra delen av Horsatången och utgöres av två resta stenar, vid huvud- respektive fotända.

Den döde begravdes med huvudet i väster så att han skulle kunna se den uppstigande solen.

Ljungheden utgjorde ett mycket viktigt element i folkushållningen i Västsverige fram till för endast ca 50 år sedan. Den utnyttjades på flera olika sätt. Dess huvudsakliga funktion var som betesmark. Reservatet betades tidigare av får, nötdjur och unghästar, men sedan 1940-talet har endast nötdjur använts som betesdjur.

Ljungheden inom reservatet har, i motsats till flertalet övriga ljunghedar, ej bränts enligt vad Evert Karlsson känner till.

Bristen på bränsle samt vinterfoder åt djuren gjorde att ljungheden var alltför värdefull för att brännas upp. Evert Karlsson minns att hans familj, i hans ungdom, brukade skörda ungefär 3 lass ljung till vinterfoder samt även en del till bränsle. Vid ljungheden användes en typ av kortskaftad lie.

Några träd eller buskar fanns knappast på ljungheden. Dessa utnyttjades som bränsle eller till något annat ändamål så snart de kom upp.

Under sommaren 1977 har 18 unga nötdjur betat området.

1.2

Naturförhållanden

Ärnäsuddens naturreservat ligger inom ett större område med Ögongnejs som dominerande bergart. Ögongnejsen är tämligen svårvittrad och innehåller lite växtnäringssämnen varför floran inom området är relativt artfattig och huvudsakligen utgöres av växter som har små anspråk beträffande näringstillgången.

Vegetationen utgöres till största delen av hållmarksljunghed. Träd- och buskvegetation förekommer mycket sparsamt och på höjdpartierna saknas det helt och hållet så när som på enstaka tall, gran, björk, nyponbuske eller enbuske. Större och tätare enbestånd finns endast vid Horsatången samt ute på Grässkär.

Hållmarksljungheden innehåller, förutom bitvis tät och högvuxen ljung, arter såsom kruståtel, blåbär, lingon och kornfibbla samt på fuktigare ställen hönsbär. Insprängt i ljungheden finns klipphällar med lavar, t ex tuschlav som

enda vegetation samt i sprickorna bergsyra och bergglim m m. Risfria gräsfläckar med brunven, stagg, rödven, hirsstarr m fl förekommer främst i de lägre partierna.

I sänkor finns fukthedspartier med klockljung, odon, hirsstarr, blodrot och borsttåg som typiska arter.

I reservatets mellersta och södra delar finns några större fuktsänkor med, förutom fukthedsvegetation, fattigkärr och en del öppna vattenytor. Dessa stråk hyser en för området ganska stor artrikedom med t ex knappsav, ängsull, knapptåg, blåttåtel, spikblad, svalting, vattenklöver och kärrsilja samt ute på vattenspeglarna näckrosor och andmat.

I bukten öster om Horsatången finns en sandäng. Under högsommaren lyser hela ängen vackert ljusröd av blommande trift. Andra för sandängen typiska arter är gulnåra, sandstarr, vårtåtel, bäcktimjan, rödven och gul fetknopp. Mindre sandängspartier finns även utmed stranden längre söderut.

Norr om Grässkärsviken finns en tidvis översvämmande strandäng, vilken hyser en hel del saltkrävande arter, exempelvis gulkämpar, strandkrypa, salttåg och vanlig skörbjuggsört. Exempel på andra förekommande arter är gåsört, fårsvingel, ögontröst, blåsklöver, hirsstarr och ängsgröe.

Strandängen tjänar även som tillhåll för ett tämligen stort antal häckande och rastande fåglar, främst vadarfåglar. Ängspiplärka, tofsvipa, strandskata och rödbena m m häckar här.

1.4 Kommunikationer

Från väg E6 vid Katthus strax söder om Åskloster tar man vägen mot "Kärradal" och följer därvid vägvisare "Äspevik" ca 2,3 km till Duveslätt, tar där en mindre väg kallad "Nordmarkavägen" till höger och följer denna drygt 2,5 km till en punkt där den övergår i "Sandviksvägen". Här finns möjlighet att parkera och på strösvägar komma ut i området.

1.5 Serviceanordningar

Parkeringsplats

Toalett

Sopkärl

Informationsskyltar

1.6 Föreskrifter

Jämlikt 8 § naturvårdslagen angående rätten att förfoga

Över fastigheten är det förbjudet att

spränga, schakta, gräva, utföra fyllning eller bedriva täkt i någon form
 anordna upplag av något slag
 anlägga vägar
 framdraga luftledning
 uppföra byggnad eller annan anläggning
 uppföra stängsel för annat ändamål än för betesgång
 plantera skog, samt
 bedriva jakt i annan form än skyddsjakt (exempelvis på mink).

Jämlikt 10 § naturvårdslagen gällande allmänheten är det förbjudet att

borttaga eller skada växter av något slag
 döda, jaga, fånga eller skada djur eller bortföra ägg eller i övrigt störa djurlivet exempelvis genom att på nära håll fotografera boplatser
 framföra motordrivet fordon
 campa eller ställa upp husvagn
 göra upp eld
 låta hund gå lös, samt
 med plåt, glas, papper, avfall eller på annat sätt skräpa ned inom området.

Inom den del av området som tillika utgör fornminnesområde gäller därjämte därskilda bestämmelser i fornminneslagen.

2 Dispositions- och skötselplan för mark och vatten

2.1 Allmän målsättning

Den allmänna målsättningen för reservatets skötsel skall vara att bevara landskapets karaktär av öppen, betad kusthed samt bibehålla fornlämningarna i befunnligt skick.

2.2 Principer för disposition av mark och vatten samt åtgärder av allmän karaktär

2.2.1 Hävd av kulturlandskapet

- 2.2.1.1 Årligt bete skall ske inom hela området. Lämpligt betetryck torde erhållas av ca 20 nötdjur. Det är önskvärt att området även betas av får och/eller hästar. En blandning av olika typer av betesdjur ger ett allsidigare och bättre bete. Med arrendatorn skall upprättas betesavtal.

- 2.2.1.2 Gödsling får ej ske på ljungheden.
- 2.2.1.3 Stängsel skall vara av för betesdjuren lämpligt slag. Grindar utformas på traditionellt sätt.
- 2.2.1.4 Rönjningar skall utföras vid behov i syfte att hålla efter uppkommande träd och buskar. I princip skall höjdpartierna hållas helt fria från träd och buskar. Rönjningsavfallet dras ihop i högar och brännes.
- 2.2.2 Jakt och viltvård
- 2.2.2.1 Skyddsjakt på mink skall utföras vid behov.
- 2.2.3 Fiske
- 2.2.3.1 Beträffande fiske råder samma bestämmelser för naturreservatet som för västkusten i övrigt.
- 2.2.4 Disposition och skötsel av byggnader
- 2.2.4.1 En liten fritidsstuga, i enskild ägo, finns ute på Gräskär. Byggnaden skall ej få överlåtas eller försälgas till annan person. Avtal skall upprättas mellan stugägare och förvaltaren. Efter nuvarande ägares fränfalle skall stugan borttagas.
- 2.2.4.2 Ägare skall tillse att stugan bibehålles i gott skick.
- 2.2.5 Tillsyn
- 2.2.5.1 En av förvaltaren utsedd tillsynsman skall utöva erforderlig tillsyn. Förvaltaren skall upprätta instruktion för tillsynsman.
- 2.2.6 Renhållning
- 2.2.6.1 Avtal skall ingås med kommunen om hantering av sopor och latrinavfall.

2.3 Detaljbeskrivning och detaljåtgärder

Beskrivning och karta har indelats i skötselområden. Varje skötselområde har beskrivits med ledning av inventering, varjämte angivits målsättning för skötsel samt åtgärder av engångs- och underhållskaraktär. Skötseln av ljunghedsområdet ges högsta prioritet.

Skötselområde 1

Beskrivning: Omfattar hela strandzonen inom reservatet. Lavbevuxen klippstrand dominerar. Klappersten och strandängspartier förekommer insprängt. Sandstrand finns i bukten öster om Horsatången.

Målsättning: Bibehålla strandzonen i befintligt skick.

Åtgärd: Engångsåtgärd: -
Underhållsåtgärd: Städning av strandzonen varje år. Städningen bör ske före första april för att undvika störning av häckande fåglar.
Årligt bete.

Skötselområde 2

Beskrivning: Utgöres av reservatets norra del. Huvuddelen av området upptas av ljunghed. Vid Gräskärs-viken finns en tidvis översvämmad strandäng, vilken hyser en hel del häckfågel såsom rödbena, tofsvipa och strandskata.
En sjömansgrav från 1800-talets första hälft finns inom området.

Målsättning: Vårda området så att dess karaktär av öppen-
hed resp strandäng bibehålles.

Åtgärd: Engångsåtgärd: -
Underhållsåtgärd: Årligt bete. Bortröjning av
uppkommande träd och buskar vid behov.
Städning vid behov.

Skötselområde 3

Beskrivning: Området består främst av ljunghed med
enstaka träd och buskar.
Mellan höjdområdena finns en del större fukt-
sänkor med fuktigheds- och fattighärrvegetation
samt en del öppna vattenytor. En del björk- och
vildesnår finns även här.
Inom skötselområdet finns reservatets samtliga
fornlämningar.

Målsättning: Vårda området så att dess karaktär av öppen
ljunghed bibehålles. Härvid skall hällmarkerna
hållas i stort sett fria från träd och buskar.
En del lövsnår kan bibehållas i områdets lägre
belägna fuktstråk, för att gynna småviltfaunan.
Fornlämningarna bevaras i befintligt skick.

Åtgärd: Engångsåtgärd: -
Underhållsåtgärd: Årligt bete.
Bortröjning av buskar och träd vid behov.
Underhåll av stängsel.
Städning vid behov.

Skötselområde 4

Beskrivning: Utgöres av enbevuxen ljunghed. Enbestånden är
bitvis mycket täta.
I sydvästra delen av beståndet på Horsa-tängen
(skötselområde 4 a) finns en sjömansgrav från
1800-talets första hälft.

Målsättning: Ljunghed med enbuskage omväxlande med öppna partier.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Relativt kraftig röjning i enbestånden.
Underhållsåtgärd: Årligt bete.
Bortröjning av träd och buskar vid behov.
Öppethållande av området runt sjömansgraven.

Nr	Översiktlig objektbeskrivning	Målsättning	Åtgärd
1	Strandzon	Ren strand	Städning, bete
2	Ljunghed, strandäng	Bevarat Öppet betat landskap	Bete, röjning
3	Hällmarksljunghed med fuktstråk	Bevara Öppen, betad hed	Bete, röjning, underhålla stängsel
4	Ljunghed med enbuskage	Enbevuxen ljunghed	Bete, röjning

3 Plan för anläggning, disposition och skötsel av anordningar för rekreation och friluftsliv

3.1 Allmänt

Planen har upprättats på basis av för naturreservatet angivet syfte och föreskrifter samt med hänsynstagande till de natur- och landskapsvärden som klarlagts genom inventering.

Samtliga sociala anordningar ges högsta prioritet och bör, om de inte redan är utförda, utföras omedelbart. Behandlade anordningar har angivits på karta, bilaga 2.

3.2 Friluftsanordningar

3.2.1 Befintliga stigar (se karta) skall hållas öppna.

3.2.2 Toalett och sopkärl skall finnas på markerad plats.

3.2.3 Parkeringsplats finns i reservatets nordöstra hörn.

3.2.4 Genomgångar skall utformas på traditionellt sätt.

3.3 Information

3.3.1 Informationstevlor enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar skall finnas på markerade platser, 2 till antalet.

3.3.2 Vägvisare skall finnas vid Sandviksvägens början. I övrigt bör vägvisning i lämplig omfattning utföras av förvaltaren

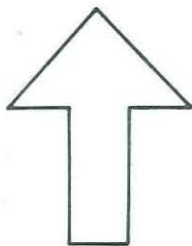
i samråd med vägverket.

- 3.3.3 Vägvisare och gränsmarkering skall utföras enligt naturvårdsverkets anvisningar. Plats där vägvisare bör finnas har markerats på karta.
- 3.3.4 Förbudsskylt mot golfspel på strandängen norr om Grässkärs-viken skall sättas upp väl synlig jämte reservatsskylten vid parkeringsplatsen.

Naturreservatet Årnäsudden

Bilaga 1

Skötselområden

Beteckningar

Stig

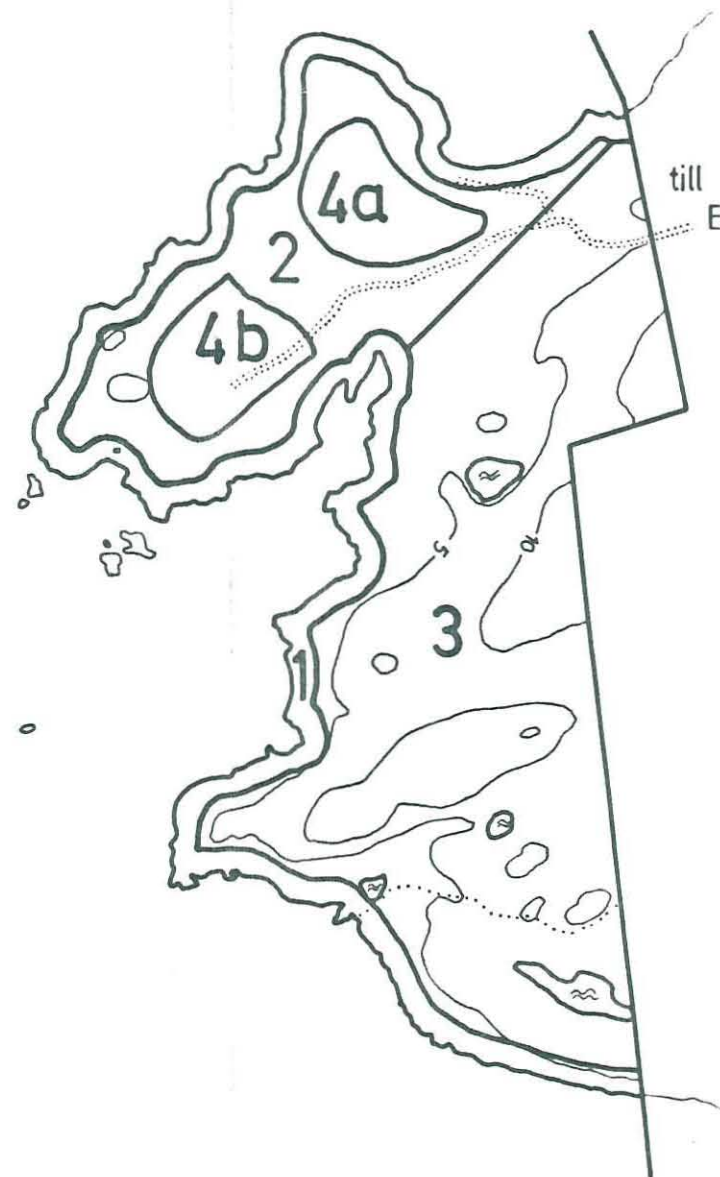

Gräns för skötselområde och
gräns för naturreservat

Skala 1 : 10000

Kattegatt

Naturresevatet Årnäsudden

Fritidsanordningar

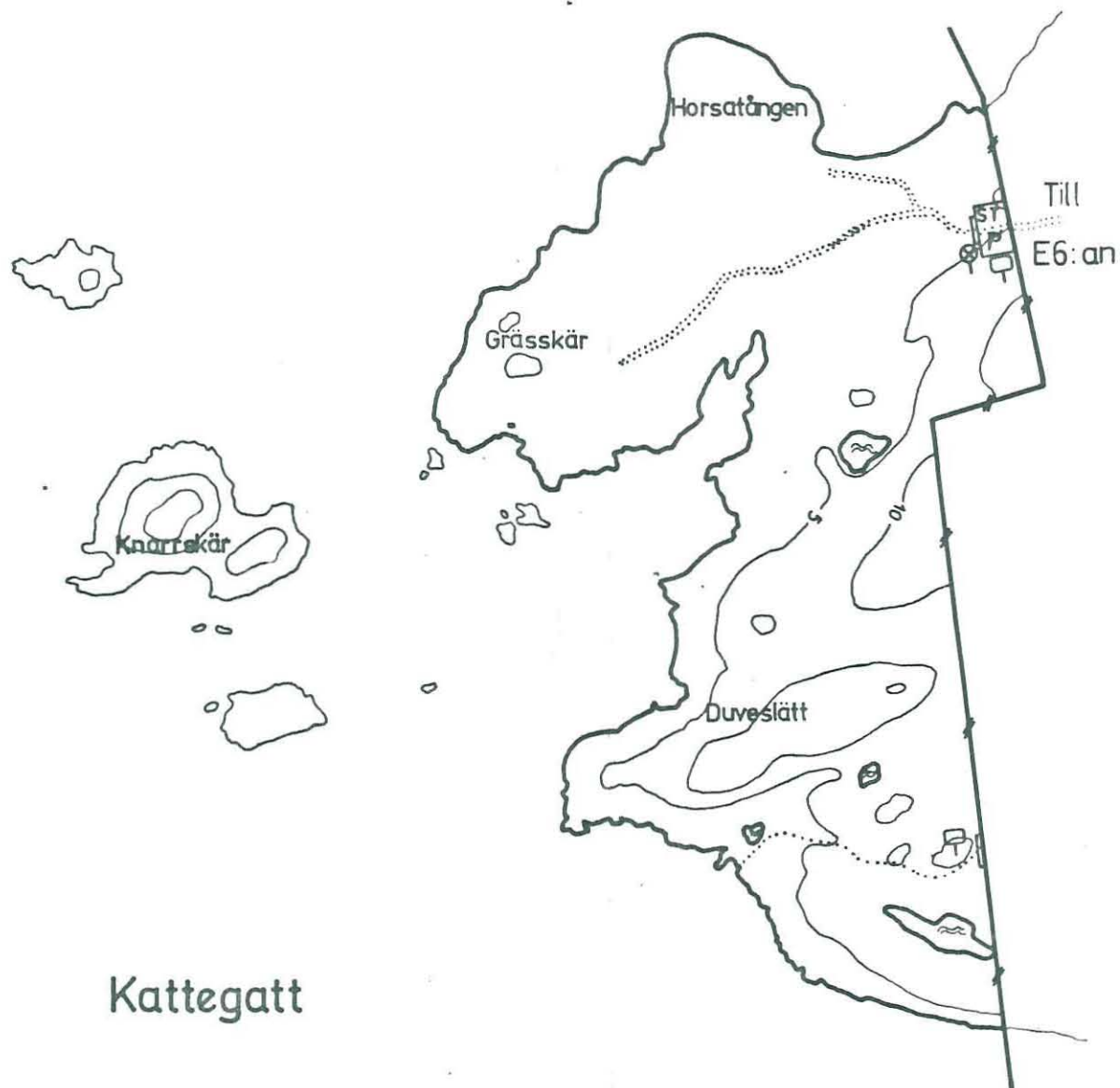

Beteckningar

- Stig
- Hägnad med genomgång
- Informationsskylt
- Förbudsskylt mot golfspel
- Parkeringsplats
- Sopkärl
- Toalett

Skala 1 : 10000

0 100 500

Årnäshalvöns fornlämnningar

På Årnäshalvön finns ett tiotal rösen, däribland ett lång-röse med hällkista. Begränsat av stenvallar ligger ett litet gravfält med ett röse och sex runda stensättningar, kallat Udda rösa.

Fornlämningarna härrör huvudsakligen från bronsåldern, 1300-500 f Kr.

Följande fornlämnningar finns markerade på karta (bilaga J b).

- 94: Långröse med hällkista, stenkista och två stensättningar.
- 49: Område med stenvallar.
- 50: Gravfält med ett röse och sex runda stensättningar.
- 51: Röse.
- 52: Röse.
- 53: Rösa.
- 54: Rösen, två stycken.
- 55: Rösa med hällkista.

På kartan är även de båda sjömansgravarna från 1800-talets första hälft markerade:

- A: Holländaregraven.
- B: Sjömansgraven på Horsaången.

Naturreseptatet Årnäsudden

Fornlämningar

Beteckningar

- Reservatsgräns
- Stig
- R Fornminne
- Fornminne röse
- Fornminne stenkista
- ⬭ Fornminne gravfält
- A, B Sjömansgravar
- ~ Vattensamling

Skala 1 : 10000

0 100 500

